

Sprećen državni udar u Hrvatskoj

Author: [Dragutin Hedl](#)

Hrvatski generali otpušteni su nakon što su ih optuzili za pripremanje puca za smenu vlade.

Predsednik Mesic tvrdi da je otvoreno pismo dvanaest generala u kome se kritikuju mere vlade protiv navodnih hrvatskih ratnih zlocinaca, bio deo priprema za vojni puc.

Govoreci u Orahovici 29. septembra, na dan kada je objavio smenu sedam od dvanaest potpisnika koji su jos uvek u aktivnoj sluzbi, Mesic je rekao da je pismo objavljeno da se ispita raspolozenje pre moguceg puca.

"To je upravo to", rekao je Mesic. "To je razlog zasto sam tako brzo reagovao. Smena je bila jedina moguca odluka i njoj sam pristupio bez oklevanja."

Dvanaest generala su 28. septembra objavili pismo pozivajuci "nadlezne drzavne zvanicnike i institucije ... i medije da pruze otpor negativnom i istorijski neosnovanom prikazivanju Domovinskog rata."

U ovom pismu spominje se sest oblasti nezadovoljstva politikom koju vodi hrvatska vlada u odnosu na rat protiv Beograda, pocetkom devedesetih. U ovoj deklaraciji se takodje zahteva da samo oni koji su se borili u 'Domovinskom ratu' mogu biti naimenovani na vrhovna mesta u hrvatskoj vojsci.

Mesic, koji se nalazio u Strasbourgu kada je stiglo ovo pismo, rekao je da je dvanaest potpisnika u sprezi sa delom Hrvatske demokratske zajednice, HDZ, koja nije nikada prihvatila poraz na proslogodisnjim parlamentarnim i predsednickim izborima.

Predsednik je reagovao odlucno zato sto je pismo stiglo u vreme protesta desnice i nedavnih hapsenja hrvatskih optuzenika za ratne zlocine. Razna udruzenja veterana, povezana sa HDZ-om, izgubila su mnoge privilegije otkako je dosla nova vlast, sto daje municiju ekstremnim nacionalistima.

Samozvani "Stab za odbranu i cast Domovinskog rata", organizovao je proteste po celoj zemlji. Protesti su pojačani posle odluke vlade da uhapsi penzionisanog generala Tihomira Oreskovica, osumnjicenog za ratne zlocine protiv hrvatskih Srba u Gospicu.

Pocetkom septembra uhapsena su dvanaestorica osumnjicenih za ratne zlocine koje je imenovao Haski tribunal, ukljucujuci heroje 'Domovinskog rata'. Poslednjih meseci hrvatski mediji objavili su vise reportaza o vojnoj umesanosti u zlocine nad srpskim stanovnistvom.

Izgledi daljih hapsenja i vladinih mera protiv vojnih privilegija samo povecavaju bes ekstremne desnice i njima bliskim udruzenjima ratnih veterana.

Bar dva od dvanaest potpisnika pisma, general Ante Gotovina i Mirko Norac, javno su pominjani kao moguci osumnjicenici Haskog tribunala za zlocine pocinjene u vojnim operacijama protiv srpskih pobunjenika 1995.godine.

Iako je Mesiceva brza odluka neutralizovala moguću opasnost od generala, dovela je do krize u hrvatskoj politici.

Predsjednik se oko smene nije konsultovao za ministrom odbrane Jozom Radošem. Njegova partija Hrvatska socijal-liberalna stranka, HSLŠ, koja ima očigledne nacionalističke tendencije, je najjači partner premijera Ivice Račana u šestoclanjoj koalicionoj vladi.

Mesicevo ignorisanje pojačalo je spekulacije da će ministar podneti ostavku. Dok su Račan i ostala četiri koaliciona partnera podržali predsjednikovu odluku, HSLŠ, uključujući i predsjednika ove stranke Dražena Budisa, u početku su odbijali da komentarišu događaje.

Portparol ministarstva odbrane nazvao je otpustanje generala "drasticnom merom".

U odgovoru Mesic je naglasio, "oni koji žele da ostanu u politici, ali se nalaze u vojsci trebalo bi da napuste vojsku. Mojom odlukom omogućio sam generalima da se bave onim šta ih zanima."

HDZ je odmah pokušala da iskoristi pukotinu unutar vladajuće koalicije. Ova stranka je 30. septembra objavila otvoreno pismo "Hrvatima u zemlji i inostranstvu" u kome poziva na prevremene izbore.

Tek dvadeset i četiri sata posle Mesiceve odluke o otpustanju sedam generala, Budisa je izjavio da je predsjednikova odluka bila legitimna i ustavna. Radoš je izjavio da se Mesic kasnije složio da "bi bilo bolje" da se konsultovao ministar odbrane.

Budisa je također ublažio svoju podršku Mesicu rekavši da su generali napadnuti bez razloga i da su bili mesecima žrtve neprijateljske medijske kampanje.

HDZ i dalje ima jak uticaj na armiju i policiju, centre moći preminulog predsjednika Franja Tuđmana. Pristalice HDZ, uključujući i dvanaest generala, nalaze se na ključnim pozicijama i dalje ostaju na svojim položajima.

Mesic namerava da depolitizuje hrvatsku armiju i da uspostavi profesionalnu i politički nezavisnu instituciju. Međutim, umešanost vojske u zločin i korupciju, kao i snažni interesi koje je stvorila ova aktivnost, predstavljaju za predsjednika ozbiljne prepreke.

Sudeći po anketi javnog mnjenja koju je sproveo zagrebački dnevni list "Jutarnji list", 66 odsto Hrvata podržava Mesicevu odluku da generalima da otkaz. Kao što je izjavio jedan Zagrepčanin, predsjednikova akcija pokazala je da se vlada "konačno bavi prethodno nedodirljivim poslovima".

Dragutin Hedl je redovni dopisnik IWPR.

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/sprecen-drzavni-udar-u-hrvatskoj>